

Muujintii Ciise Masiix - Lambarka Sagaalaad

Sheekadii Ugu Dambaysay ee Nebinimada Ishacyaah: Muujinta Masiixa iyo Doorka Nebinimo ee 144,000ka

Jeff Pippenger
2023-11-01

Buugga Ishacyaah, gaar ahaan qisada nebinnimada ee u dambaysa ee Ishacyaah oo ku qoran cutubyada afartan ilaa lixdan iyo lix, waa soojeedin xoogga saaraysa tiro yar oo runno nebinnimo oo muhiim ah, kuwaas oo si toos ah ugu xiran Muujintii Ciise Masiix, taas oo hadda la furfurayo innagoo ku soo dhowaanayna xidhitaanka wakhtiga tijaabada aadanaha. Mid ka mid ah runnaahaas waa muujinta Alfa iyo Oomeega. Buug kale oo Baybalka ku jira midna uma soo dhowa markhaatifurka Ishacyaah ee cunsurka dabecadda Ilaah oo muujinaya dhammaadka shay isagoo la socda bilowga shayga.

Yaa tan sameeyey oo fuliyey tan, isagoo tan iyo bilowgii u yeedhaya qarniyada? Aniga Rabbiga ah, ka ugu horreeya, oo la jira kuwa ugu dambeeya; anigu isagaa ahay. Ishacyaah 41:4.

Waxay ku jirtaa Ishacyaah, in Ilaah ku caddeeyo waxa ay tahay waxa caddaynaya in Ilaah yahay Ilaah.

Rabbigu wuxuu leeyahay sidan, Boqorka Israa'iil iyo Bixiyihiisa ah Rabbiga ciidammada; Anigu waxaan ahay kii ugu horreeyey, aniguna waxaan ahay kii ugu dambeeyey; oo aniga mooyaane Ilaah kale ma jiro. Oo bal yaa, aniga oo kale, wax u yeedhi kara, oo sheegi kara, oo hortayda ugu hagaajin kara, tan iyo markii aan qoondeeyey dadkii hore? Oo waxyaalaha imanaya iyo kuwa dhici doona ha iyagu u muujiyeen iyaga. Ha baqina, hana cabsanina; miyaanan tan iyo waagaas idiin sheegin oo idiin caddayn? Idinku xataa waxaad tihiin markhaatiyaashayda. Ma jiraa Ilaah aniga mooyaane? Hubaal, Ilaah kale ma jiro; anigu mid kale ma aqaan. Ishacyaah 44:6–8.

Sheekadii nebinnimo ee ugu dambaysay ee Ishacyaah waxay adkaynaysaa dhammaystirka kaamilka ah oo kama dambaysta ah ee imaanshaha Gargaaraha uu Ciise ballanqaaday.

I maqla, kuwiinna xaqnimada daba orda, kuwiinna Rabbiga doondoona; bal fiiriya dhagaxii laydinka qoray, iyo godkii boholka ee laydinka qoday. U fiiriya Ibraahim aabbihiinna ah, iyo Saarah tii idin dhashay; waayo, anigu keligiis baan u yeedhay, waanan barakeeyey, waanan badiyey. Waayo, Rabbigu Siyoon wuu qalbiqaboojin doonaa; meelaha baabba'ay oo dhanna wuu qalbiqaboojin doonaa; cidladeedana wuxuu ka dhigi doonaa sidii Ceeden, lamadegaankeedana sidii beertii Rabbiga; farxad iyo rayrayn ayaa laga heli doonaa dhexdeeda, mahadnaq iyo codka heesaha. Ishacyaah 51:1–3.

Gargaaraha ayaa yimid bishii Luulyo ee sannadka 2023. Run kale oo lagu adkeeyey qisada Ishacyaah waa taariikhda qarsoon ee saddexda-tallaabo leh ee toddobada onkod, taas oo ah qaab-dhismeedka “emeth,” erayga Cibraaniga ah ee laga sameeyey xarafka koowaad, kan saddex

iyo tobnaad, iyo kan ugu dambeeya ee alifbeetada Cibraaniga.

Cod qaylo ah oo magaalada ka imanaysa, cod macbudka ka imanaya, codka Rabbiga oo abaalmarin u celinaya cadaawayaashiisa. Ishacyaah 66:6.

Run kale oo muhiim ah oo lagu soo bandhigay Ishacyaah waa doorka Islaamku ku leeyahay inuu noqdo aaladda xukunka fulineed ee Ilaah ku soo dejinayo marka hore Maraykanka, dabadeedna dunida oo dhan, sababta oo ah meelmarinta xoojinta Axadda.

Qiyaas ahaan, markay soo baxdo ayaad la murmi doontaa; isagu dabayshiisa kulul wuu xannibaa maalinta dabaysha bari. Ishacyaah 27:8.

Dhammaan xaqiiqooyinkan waxaa loo kala saari karaa qaybo ka mid ah farriinta Qaylada Habeenbadhka, taas oo ah masaalka tobanka bikradood ee matalaadda farriinta Muujintii Ciise Masiix ee Aabbuhu siiyey Ciise, oo isaguna siiyey Jibriil, kaas oo siiyey Yooxanaa, isaguna qorey oo u diray kiniisadaha. Waxaannu adeegsanaynay qisadii u dambaysay ee Ishacyaah si annu u taageerno xariiqda dhacdooyinka nebiyadeed ee ka bilaabma cutubka kow iyo tobnaad ee Muujintii, oo hadda waxaannu nimid cutubka laba iyo tobnaad, halkaas oo aynu ka helayno haweeneyda qorraxda huwan oo lagu sawiray astaanta uu Ishacyaah si aad ah u adkeeyo, taas oo ah; in Masiixu ku muujiyo dhammaadka wax, bilowga wax.

Markaas waxaa samada ka muuqatay calaamad weyn; naag qorraxda ku labisan, dayaxuna cagaha hoostooda yaal, madaxeedana waxaa saarnaa taaj laba iyo toban xiddigood ah. Oo iyadu iyadoo uur leh bay qaylisay, iyadoo foolanaysa oo xanuunsanaysa si ay u dhasho. Markaasna calaamad kale ayaa samada ka muuqatay; oo bal eeg, waxaa jiray masduulaagii weynaa oo guduudan, leh toddoba madax iyo toban gees, madaxdiisana waxaa saarnaa toddoba taaj. Oo dabadiisii waxay jiidday saddex meelood meel xiddigihii samada, oo dhulka ayay ku tuurtay; masduulaagiina wuxuu hor istaagay naagtii diyaar u ahayd inay dhasho, inuu ilmaheeda liqo isla markii uu dhasho. Oo waxay dhashay ilmo lab ah, kaas oo quruumaha oo dhan ku xukumi doona ul bir ah; ilmihiiina waxaa loo qaaday xagga Ilaah iyo carshigiisa. Muujintii 12:1-5.

Naagta Muujintii laba iyo tobnaad ku xusan waa astaan dadka Ilaah doortay taariikhda oo dhan. Laba iyo tobanka qabiil ee Israa'iilkii hore ee suugga ah waxay ka dhigan yihiin bilowga dadka axdiga ee Ilaah doortay. Laba iyo tobanka qabiil waxay sidoo kale tusaale u yihiin dhammaadka Israa'iilkii hore ee suugga ah, markii Masiixu doortay laba iyo toban xertii. Laba iyo tobankaas xertii ahaa dhammaadka Israa'iilkii hore ee suugga ah, waxay kaloo ahaayeen laba iyo tobanka rasuul ee bilowga Israa'iilka ruuxiga ah ee casriga ah. Laba markhaati oo bilow ah iyo hal markhaati oo dhammaad ah ayaa isu biira si ay u dhisaan saddex markhaati oo caddaynaya in boqol iyo afar iyo afartan kun ay yihiin dhammaadka Israa'iilka ruuxiga ah ee casriga ah.

Boqol iyo afartan iyo afarta kunna sidoo kale waa calankii ay walaalahood dibadda u tuureen. Iyagu waa calankii ahaa dooxadii lafaha qalalan ee dhintay oo yaallay jidka magaalada weyn oo ah Sodom iyo Masar, kuwaas oo uu dilay bahalkii ka soo baxay yamayska aan gunta lahayn. Iyagu waa calankii, kuwaas oo ah dhagaxyada taajka ee naagtu madaxeeda ku sidato.

Oo Rabbigoodana ayaa maalintaas badbaadin doona iyaga sida adhiga dadkiisa; waayo, waxay ahaan doonaan sida dhagaxyada taajka oo kor loo qaado sida calamad dalkiisa dusheeda. Sekaryaah 9:16.

Calanka, oo ah boqol iyo afartan iyo afar kun, waa dhagaxyo, sida Masiixuba yahay.

Oo dhammaantoodna waxay wada cabbeen isla cabbidda ruuxiga ah; waayo, waxay ka cabbeen Dhagaxii ruuxiga ahaa ee iyaga raacay; Dhagaxaasi wuxuu ahaa Masiixa. 1 Korintos 10:4.

Masiixu wuxuu astaan u yahay boqolka iyo afar iyo afartan kun, Butrosna wuxuu Bawlos kula waafaqsan yahay in Masiixu yahay “dhagaxa nool” oo la diiday, Butrosna sidoo kale wuxuu caddeeyey in dadka Ilaahna ay iyaguna yihiin “dhagaxyo nool.”

Isaga u imanaya, sida dhagax nool oo kale, kaas oo runtii dadku diideen, laakiin Ilaah doortay oo qaali ah; idinkuna sidoo kale, sida dhagaxan nool oo kale, waxaa laydiin dhisayaa guri ruuxi ah, wadaadnimo quduus ah, si aad u bixisaan allabaryo ruuxi ah oo Ilaah ku aqbali karo Ciise Masiix. 1 Butros 2:4, 5.

Boqol iyo afartan iyo afarta kun ma aha oo keliya dhagaxyada ku jira taajka naagta, iyagu waa taajka laftiisa.

Aawadeed Siyon aawadeed ma aamusi doono, Yerusaaalemna aawadeedna nasan maayo, ilaa ay xaqnimadeedu u soo baxdo sida iftiin, oo badbaadadeeduna sida laambad gubanaysa. Oo quruumuhu waxay arki doonaan xaqnimadaada, oo boqorrada oo dhammuna ammaantaada; oo waxaa lagu bixin doonaa magac cusub, kaas oo afka Rabbigu magacaabi doono. Oo weliba waxaad ahaan doontaa taaj ammaaneed oo ku jira gacanta Rabbiga, iyo dugaagad boqornimo oo ku jirta gacanta Ilaahaaga. Ishacyaah 62:1–3.

Masiixu wuxuu astaan u yahay boqolka iyo afartan iyo afarta kun. Isagu waa Dhagaxa, iyaguna waa “dhagxaan.” Iyagu waa “taaj ammaan ah oo ku jira gacanta Rabbiga,” Masiixuna waa taajka ammaanta.

Maalintaas Rabbiga ciidammadu wuxuu u ahaan doonaa taaj ammaaneed iyo madax-xidh qurux badan kuwa ka hadhay dadkiisa, oo wuxuu u ahaan doonaa ruux xukun xaq ah kii xukunka fadhiya, iyo xoog kuwa dagaalka iridda ku celiya. Ishacyaah 28:5, 6.

Marka la tixgelinayo tirada laba iyo tobanka ah ee ku jirta macnaha bilowga iyo dhammaadka, naagtu waxay matalaysaa dadka axdiga loo doortay ee laga soo bilaabo Israa’iiltii qadiimiga ahayd ee buurta Siinay, ilaa taariikhda boqol iyo afartan iyo afar kunka. Waxay ku ahaayeen tusaale Masiixa, dhalashadiisuna waxay ahayd tusaale sarakicidda lafihii engegnaa ee kuwii dhintay oo ka soo kacaya jidkii lagu dilay 18ka Luulyo, 2020. Habka laba-tallaabo ah ee Yexesqeel soddon iyo toddoba si kooban u tilmaamayo, kaas oo labadaas nebiba nolol ku soo celiya, ayaa “markiisii ugu horraysay lagu sheegay” abuuristii Aadan.

Aadan waxaa la abuuray laba tallaabo. Marka hore waa la sameeyey, dabadeedna Masiixu wuxuu ku afuufay neefta nolosha, sida neeftii ka timid afarta dabaylood ee ku jirta Yexesqeel ay lafihii

engeгнаа nolol ugu soo celisay. Aadan waxaa loo abuuray nin si buuxda u qaan-gaadhay, hase yeeshee abuuritaankiisu, si kastaba ha ahaatee, wuxuu ahaa dhalashadiisii. Boqol iyo afartan iyo afarta kun waxaa la dhalaa ka dib saddex maalmood iyo badh oo calaamad ah oo ay mayd ahaan ugu yaalleen jidka mara dooxada dhimashada. Boqol iyo afartan iyo afarta kun waxaa dhasha naagtii dhashay “ilmaha labka ah: kaas oo ul bir ah ku xukumi lahaa.” Sida astaanta kaniisadda taariikhda oo dhan, naagta Muujintii laba iyo tobnaad waxay matalaysaa isla astaanta “buurta” ee Daanyeel laba.

“Muujintii waa kitaab la shaabadeeyey, laakiin sidoo kale waa kitaab la furay. Waxay diiwaangelisaa dhacdooyin yaab leh oo dhici doona maalmaha ugu dambeeya ee taariikhda dhulkan. Waxbarista kitaabkan waa caddaan oo go’an, mana aha wax dahsoon oo aan la fahmi karin. Gudihisa waxaa dib loogu qaadaa isla xarriiqdii waxsii sheegidda sida ku jirta Daanyeel. Qaar ka mid ah waxsii sheegyada Ilaah wuu ku celceliyey, isaga oo sidaas ku muujinaya in ay tahay in muhiimad la siiyo. Rabbigu ma celceliyo waxyaalaha aan lahayn cawaaqib weyn.” Manuscript Releases, volume 9, 8.

Isla xariiqda waxsii sheegista ee laga helo Daanyeel ayaa lagu sii qaadaa Muujintii. Dhagaxii Daanyeel, oo ah ka la jaray buurta iyada oo aan gacmo lagu samayn, waa “dhagaxyada nool” ee Butros, kuwaas oo “loo dhisayo guri ruuxi ah, wadaadnimo quduus ah,” iyo dhagaxii Daanyeel sidoo kale wuxuu matalaa boqol iyo afartan iyo afarta kun. Buurtu waa kiniisadda Ilaah ee taariikhda oo dhan.

Oo wakhtigii boqorradaan ayaa Ilaaha samadu dhisi doonaa boqortooyo aan weligeed baabbi’i doonin; oo boqortooyadaas dad kale looma dayn doono, laakiinse waxay burburin doontaa oo wada dhamayn doontaa boqortooyooyinkan oo dhan, iyaduna weligeed way sii taagnaan doontaa. Sidaad u aragtay in dhagaxii buurta laga soo jaray iyada oo aan gacmo lagu jarin, iyo inuu burburiyey birtii, naxaastii, dhoobadii, lacagtii, iyo dahabkii; Ilaaha weynu wuxuu boqorka ogeysiiyey waxa tan dabadeed dhici doona; oo riyadu waa xaqiiq, fasiraaddeeduna waa sugan tahay. Daniel 2:44, 45.

Farriinta Qaylada Habeenbadhka ee boqolka iyo afar iyo afartan kun waxa kale oo lagu matalaa roobka dambe, waana wakhtiga roobka dambe marka Ilaah “dhisoo” boqortooyada uu matalayo dhagaxa Daanyeel.

“Roobka dambe waxay ku soo degaysaa kuwa daahirka ah—markaas dhammaantood way heli doonaan sidii hore.”

“Marka afarta malaa’ig sii daayaan, Masiixu wuxuu dhisi doonaa boqortooyadiisa. Roobka dambe ma helo cid aan ahayn kuwa samaynaya wax kasta oo ay awoodaan. Masiixu wuu ina caawin lahaa. Dhammaantood waxay ku noqon karaan guulaystayaal nimcada Ilaah, iyadoo ku maraya dhiigga Ciise. Samada oo dhammu waxay danaynaysaa hawsha. Malaa’igtuna way danaynayaan.” Spalding and Magan, 3.

Afarta dabaylood ee Islaamka waxaa la sii daayaa marka sharciga Axadda la dejiyo, dabadeedna Masiixu wuxuu dhisaa boqortooyadiisa. Taasu waxay dhacdaa wakhtiga boqortooyooyinka ruuxiga ah ee ku xusan Daanyeel cutubka labaad. Afartii boqortooyo ee ruuxiga ah ee ugu

dambaysay ee ku jirtay riyadii Nebukhadnesar, waxaa lagu sii asteeyey afartii boqortooyo ee sugan ee ugu horraysay. Baabuloon tii suganayd, Maadooyiin iyo Faaris, Giriig iyo Rooma waxay metelaan Baabuloonta ruuxiga ah, Maadooyiin iyo Faarista ruuxiga ah, Giriigga ruuxiga ah iyo Roomaanka ruuxiga ah.

Baabuloonta ruuxiga ahi waa madaxa dahabka ah, kaas oo helay dhaawac dhimasho ah sannadkii 1798, sida uu u sii-muuqday Nebukhadnesar oo si ku-meel-gaar ah xukunka looga qaaday “toddoba jeer.” Marka midowga saddex-geesoodka ah ee bahalka, masduulaagga, iyo nebigii beenta ahaa uu sameeyo boqortooyada siddeedaad, oo ka mid ah toddobada, waxa ay ka koobnaan doontaa dhammaan boqortooyooyinka ruuxiga ah, kuwaas oo lagu matalay sanamkii Nebukhadnesar ee cutubka labaad. Baabtiisnimada papalka ee dhimatay iyo baabtiisnimada papalka ee soo sara kacday, waa madaxa dahabka ruuxiga ah bilowga iyo dhammaadka afarta boqortooyo ee ruuxiga ah ee sanamka. Maraykanka, isagoo ah kii labaad ee afarta boqortooyo, waxa lagu metelaa Maado-Faaris ruuxi ah. Qaramada Midoobay, iyadoo ah tii saddexaad ee afarta boqortooyo, waxa lagu metelaa Giriig ruuxi ah, waxaana iyagu dhammaantood wada sameeyaan midowga saddex-geesoodka ah ee masduulaagga, bahalka, iyo nebigii beenta ahaa si loo dhiso boqortooyada siddeedaad, oo ka mid ah toddobada. Papalnimadu waa ka geesta Masiixa, waxayna doonaysaa inay Masiixa ku dayato si been abuur ah. Arrintan marka la eego; afarta boqortooyo ee ruuxiga ah ee ugu dambeeya, papalnimadu waa tan koowaad iyo tan ugu dambaysa.

Dhagixii buurta laga gooyay wuxuu noqdaa boqortooyo buuxisa dhulka oo dhan, waxaana loo taagaa calan ahaan “waayaha boqorradaan,” waayo dhammaan boqortooyooyinka ruuxiga ah ee taallada waxay si firfircoon uga muuqdaan “maalmaha ugu dambeeya.” Kor loo qaadidda calankaas, taas oo ah taagidda boqortooyada Masiixa, waxay dhacdaa marka afarta dabaylood ee Islaamka la sii daayo, oo roobka dambe lagu daadiyo qiyaas la’aan xeerka Axadda.

Dhagaxa buurta laga soo gooyey wuxuu burburin doonaa dhammaan boqortooyooyinka ruuxiga ah ee dhulka, kuwaas oo ay matalayaan “birta, naxaasta, dhoobada, qalinka, iyo dahabka.” Boqol iyo afartan iyo afarta kun waxay matalaan Masiixa, kaas oo Muujintii laba iyo tobnaad lagu sheegay inuu yahay “ilmaha labka ah,” kaas oo dhalashadiisu astaan u ahayd dhalashada boqolka iyo afartan iyo afarta kun. “Ilmaha labka ah” waxaa loo doortay inuu “ummadaha oo dhan ku xukumo ul bir ah.” Ulkaas ayuu quruumaha ku jebin doonaa.

Waxaan ku dhawaaqi doonaa amarka: Rabbigu wuxuu igu yidhi, Adigu waxaad tahay Wiilkayga; maanta ayaan ku dhalay. I weyddiiso, oo waxaan quruumaha ka dhigi doonaa dhaxalkaaga, iyo cidhifyada ugu fog dunidana lahaanshahaaga. Waxaad ku jejebin doontaa ul bir ah; waxaad u kala burburin doontaa sida weel dheryasameeyuhu leeyahay. Sabuur 2:7–9.

Wiilka Ilaah waxaa dhalay Aabbaha. Qaar badan ayaa runtaas qaata oo qalloociya, taasoo ay ku halaagsamaan. “La dhalay” waxay ka dhigan tahay in la dhasho, hase yeeshee waxaynu og nahay inaanu jirin wakhti Masiixu aanu jirin.

“Haddaba Ruuxu si cad u leeyahay, waayo dambe qaar baa rumaysadka ka tegi doona, iyagoo dhegaysanaya ruuxyo dadka habaabiya iyo cilmiyo jinniyo; iyagoo munaafaqnimo ku hadlaya been, damiirkooduna bir kulul baa lagu gubay.’ Ka hor horumarrada ugu dambeeya ee hawsha

riddada waxaa jiri doona jahawareer xagga rumaysadka ah. Ma jiri doonaan fikrado cad oo qeexan oo ku saabsan qarsoodiga Ilaah. Run ka dib run kale baa la fasihi doonaa. ‘Oo muranla’aan weyn baa qarsoodiga cibaadadu yahay: Ilaah baa jidhka ka muuqday, Ruuxa lagu xaqiijiyey, malaa’iguhuna arkeen, quruumaha dhexdooda baa lagu wacdiyey, dunidana waa lagu rumaystay, ammaantana kor baa loogu qaaday.’ Waxaa jira kuwo badan oo diida jiritaankii Masiixa ka hor dhalashadiisa, sidaas darteedna diida ilaahnimadiisa; ma aqbalaan isaga inuu yahay Badbaadiye shakhsi ah. Tani waa diidmo buuxda oo Masiixa ah. Isagu wuxuu ahaa Wiilka Ilaah ee keliya ee dhashay, kaas oo bilowgii Aabbaha la mid ahaa. Isaga ayaa duniyooyinka lagu uumay.” Signs of the Times, May 28, 1894.

Marka Masiixa loo aqoonsado inuu yahay “kan ka dhashay” Aabbaha, waxaa lagu aqoonsanayaa run la xiriirta Masiixa, oo ah run baabba’aysa haddii lagu khasbo qaabka waalidnimada aadanaha. Ilaah kama qiimayn karno aragtideenna aadaneed. Waxa keliya oo aynu Ilaah ku qiimayn karnaa sida uu Isagu inoogu soo bandhigo qiimayntiisa naftiisa.

Kan sharrowgu jidkiisa iska daayo, oo ninka aan xaqa ahayna fikirradiisa; oo ha ku soo noqdo Rabbiga, isna wuu u naxariisan doonaa; oo ha u soo noqdo Ilaaheenna, waayo, isagu si faro badan ayuu u saamixi doonaa. Waayo, fikirradaydu ma aha fikirradiinna, jidadkiinnuna ma aha jidadkayga, ayaa Rabbigu leeyahay. Waayo, sida samooyinku uga sarreeyaan dhulka, sidaas oo kalena jidadkaygu way uga sarreeyaan jidadkiinna, fikirradayduna fikirradiinna. Ishacyaah 55:7–9.

In erayga “la dhalay” loo qalloociyo si loo caddeeyo in uu jiray waqti uu Aabbuhu Masiixa dhalay, waa in la dhego yeesho “ruuxyo wax sasaba, iyo caqiidooyinka jinniyada.” Ujeeddada daraasaddeenna hadda taagan aawadeed, waxaan si fudud u tilmaamayaa in naagta ku xusan Muujintii laba iyo tobnaad ay ahayd inay dhasho “wiilka labka ah” oo quruumaha ku xukumi doona ul bir ah. Boqol iyo afartan iyo afar kunna iyaguna quruumaha waxay ku xukumi doonaan ul bir ah.

Kiniisadda Tiyaatira waxay soo noqotaa marka boogtii dhimashada lahayd ee baabannimada la bogsiiyo marka la gaaro sharciga Axadda. Taariikhdaas, ballanka loo siiyey dadka Ilaah waa in kuwii guulaysta ay quruumaha ku xukumi doonaan “ul bir ah.”

Oo guulaystana oo shuqulladayda xajiya ilaa dhammaadka, isaga waxaan siin doonaa amar quruumaha ka sarreeya; oo wuxuu ku xukumi doonaa ul bir ah; sida weelasha dheryasameeyaha ayaa loo kala jebin doonaa jajab; sidaan aniguna Aabbahay uga helay. Muujintii 2:26, 27.

Dadka Ilaah ee ku jira muujinta ugu dambaysa ee kiniisadda Tiyaatira waa boqol iyo afar iyo afartan kun. Naagtii bilowgii waxay dhashay Masiixa, dhammaadkana waxay dhashaa boqol iyo afar iyo afartan kun, kuwaas oo Wanka raaca.

Oo waxay carshiga hortiisa, afarta xayawaan hortooda, iyo waayeellada hortooda ku heeseen sida gabay cusub; oo ninna ma baran karin gabaygaas kuwa boqol iyo afar iyo afartan kun mooyaane, kuwaas oo dhulka laga soo furtay. Kuwanu waa kuwa aan dumarka isu nijaasayn; waayo, waa bikrado. Kuwanu waa kuwa Wanka raaca meel kastoo uu tago. Kuwanu dadka

dhexdooda ayaa laga soo furtay, iyagoo ah midhaha ugu horreeya ee Ilaah iyo Wanka.
Muujintii 14:3, 4.

Masiixa waxaa la dhalay “marka hore”, oo boqol iyo afar iyo afartan kunna waxay raacaan Wanka, sidaas darteed iyagu waxaa la dhalaa “marka dambe”. Masiixa “xagga Ilaah baa loo qaaday”, sida labada markhaati ee Muujintii kow iyo tobnaad loo qaaday. Labadeeda carruurba waxay u koraan xagga Aabbaha.

Oo waxay dhashay ilmo lab ah, kaas oo xukumi lahaa quruumaha oo dhan ul bir ah; oo ilmaheedii waxaa loo qaaday xagga Ilaah iyo carshigiisa. Muujintii 2:5.

Masiixu, isagoo ah Rabbiga Ciidammada, ayaa sidoo kale ah “qaybtii Yacquub,” Israa’iilna waa “usha dhaxalkiisa,” Israa’iilna sidoo kale waa “faaskiisa dagaalka” iyo “hubkiisa colaadda,” kuwaas oo uu u adeegsado inuu “quruumaha burburiyo.”

Qaybka Yacquub ma aha sida iyaga oo kale; waayo, isagu waa kii wax kasta sameeyey; oo reer binu Israa’iilna waa usha dhaxalkiisa; magiciisuna waa Rabbiga ciidammada. Adigu waxaad ii tahay faaskayga dagaalka iyo hubkayga colaadda; waayo, adiga ayaan quruumaha ku burburin doonaa, oo adiga ayaan boqortooyooyinka ku baabbi’in doonaa. Yeremyaah 51:19, 20.

Masiixa iyo boqol iyo afar iyo afartan kun labaduba waxay quruumaha ku xukumaan oo ku jebebiyaan ushii birta ahayd. Masiixu waa “qaybta Yacquub,” laakiin dadkiisuna sidaas oo kale ayay yihiin.

Waayo, qaybta Rabbigu waa dadkiisa; Yacquubna waa saamiga dhaxalkiisa. Sharciga Kunoqoshadiisa 32:9.

Dhagaxii buurta laga jaray, oo matalaya kiniisadda Ilaah, waa muujinta ugu dambaysa ee kiniisaddiisa oo dhulka ka buuxisa ammaantiisa, waxaana loo adeegsadaa sidii faaska dagaalka ee Ilaah si ay ugu dhufaan cagaha sanamka oo ay boqortooyooyinkaas uga dhigaan “buunshihii goobaha hadhuudhka ee xagaaga.” Boqortooyooyinkaasna dabayshu way kala firdhisaa.

Markaas birtii, dhoobadii, naxaastii, lacagtii, iyo dahabkii dhammaantood waa la wada jajabiyey, oo waxay noqdeen sida buunshaha meelaha wax lagu tumo xagaaga; dabayshiina way qaaday, si aan meelna loogu helin; dhagaxii sanamka ku dhuftayna wuxuu noqday buur weyn, oo dhulka oo dhan buuxiyey. Daniel 2:35.

Waxa lama huraan ahayd in astaanta naagta lagu meeleeyo macnaha calamadda kor loo qaaday xagga samada, waayo Muujintii cutubka laba iyo tobnaad wuxuu aqoonsanayaa bilowga dagaal u dhexeeya Masiixa iyo Shayddaanka oo ka bilaabmay samada, sidaasna wuxuu ku aqoonsanayaa dagaal samada ka dhacay oo tilmaamaya dhammaadka khilaafka weyn ee u dhexeeya Masiixa iyo Shayddaanka. Muujintii cutubyada laba iyo tobnaad iyo saddex iyo tobnaad waxay sawirayaan dagaalkii ugu dambeeyey ee khilaafka weyn, waxaana ay sidaas ku sameeyaan iyagoo sawiraya wakiillada Shayddaanka iyo boqol iyo afartan iyo afarta kun oo ku dagaallamaya samooyinka.

Maqaalka xiga, waxaan u sii gudbi doonaa ka hadlidda dagaalka samada ee “maalmaha ugu dambeeya” kaas oo uu astaan ahaan u sii muujiyey dagaalkii samada ee bilowgii bilaabmay.

Oo waxaan arkay bahal kale oo dhulka ka soo baxaya; oo wuxuu lahaa laba gees oo u eg wan, oo wuxuu u hadlay sidii masduulaagii. Oo wuxuu hortiisa ku sameeyaa amarka oo dhan ee bahalkii hore, oo wuxuu ka dhigaa dhulka iyo kuwa deggan inay caabudaan bahalkii hore, kaas oo nabarkiisii dhimashada lahaa bogsaday. Oo wuxuu sameeyaa calaamooyin waaweyn, ilaa uu dab samada ka soo dejiyo dhulka iyadoo dadku arkayaan, oo wuxuu ku khiyaaneeyaa kuwa dhulka deggan calaamooyinkaas oo la siiyey inuu ku sameeyo bahalka hortiisa; isagoo ku leh kuwa dhulka deggan inay sawir u sameeyaan bahalka kii seefta ku dhaawacmay oo noolaa. Oo waxaa la siiyey amar uu neef ugu siiyo sawirka bahalka, si sawirka bahalku u hadlo, oo uu keeno in la laayo in alla intii aan caabudin sawirka bahalka. Oo wuxuu ka dhigaa dadka oo dhan, kuwa yaryar iyo kuwa waaweynba, kuwa taajiriinta ah iyo kuwa saboolka ah, kuwa xorta ah iyo kuwa addoommada ah, in calaamad lagu siiyo gacantooda midig ama wejiyadooda; iyo in aan ninna wax iibsan karin ama wax gadin karin, kii aan lahayn calaamadda, ama magaca bahalka, ama tirada magiciisa. Halkan waxaa ku jirta xigmad. Kii waxgarasho leh ha tiriyo tirada bahalka; waayo waa tirada nin; oo tiradiisuna waa lix boqol iyo lixdan iyo lix. Muujintii 13:11–18.